

LONDONAS, ONTARIO

Šioje vietovėje lietuviai pradėjo kurtis prieš 1928 m. Tarp pirmųjų buvo Liūdas Mačys, Jonas Katinskas, Povilas Merkys ir Mykolas Tuinyla. Šie, atvykę apie 1928 m., rado lietuvių Bronę Graham. Prieš II-ąjį pasaulinį karą imigravo ir D. bei Pr. Ružinskai. Po karo pirmieji lietuviai atvyko į Londoną 1947 m. Senieji ateiviai draugiškai priėmė naujuosius ir ne vienas jiems ištiesė pagalbos ranką. Ypatingai daug lietuviams padėjo Magdalena Čiudinaitė-Katinskienė-Statkienė. Apie 1948-49 m. atvykęs kun. Vincas Rudzinskas organizuodavo liet. pamaldas bei padėdavo naujiems ateiviams susirasti darbą. Kaip sužinome iš Kanados valdžios statistikos, 1951 m. Londone gyveno 220 lietuvių.

KLB. 1948 m., Pr. Skvarnavičiaus, Antano Miškinio, L. Mačio ir kt. pastangomis pradėtas organizuoti Kanados Lietuvių Tarybos (žr.) skyrius. Po suskilimo Kanados Lietuvių Tarybos suvažiavime Montrealyje 1949 m. vasarą suskilo ir Londono skyrius. 1949 m. spalio 30 d. įvyko "Londono lietuvių Neutralio Skyriaus" susirinkimas, kuriame dalyvavo 69 asmenys, ir įsteigta "Pasaulio Liet. Bendruomenės pagrindais Kanados Lietuvių Londono Apylinkė", kurios pirm. buvo A. Patašius. Taigi, Londono KLB apylinkė yra viena iš anksčiausiai įsikūrusių KLB skyrių Kanadoje, kartu su Otavos bei Lethbridge lietuviams, kurie KLB skyrius irgi organizavo jau 1949 m. Kanados Lietuvių Bendruomenės šiuo metu oficialiai nebuvo, vietiniai skyriai oficialiai buvo vadinami "Laikiniais organizaciniais komitetais" (LOK). KLB krašto valdyba susidarė tik 1952 m. Pirma oficiali Londono apyl. KLB valdyba buvo išrinkta 1952 m, gegužės 26 d.

Veikla. Visuomet buvo ruošiami tautinių švenčių bei Naujųjų Metų, Motinos Dienos minėjimai, taip pat daugelį metų Kaziuko mugė, koncertai ir t.t. Pirmoji, A. Patašiaus vadovaujama, KLB Londono valdyba suorganizavo tautodailės parodėlę bei radijo pusvalandį ir užmezgė ryšius su kitataučiais. L. Eimantui pirmininkaujant dalyvauta tautybių pasirodymuose su parodėlėmis ir meninėmis programomis. Pirm. K. Kudukis Vasario 16-osios proga atnaujino radijo pusvalandį, kuris ir vėliau tomis progomis liko populiarus. E. Daniliūno valdyba pasiuntė daug laiškų kitų kraštų vyriausybėms Lietuvos vadavimo klausimais ir KLB tarybos suvažiavime iškėlė jaunimo veiklos keitimo ir jaunimo kongreso idėją, kurią vėliau jis padėjo vykdyti.

J. Butkus pirmininkaudamas Londono KLB skyriui daug prisidėjo steigiant naują Londono lietuvių Šiluvos Marijos parapiją, buvo pirmojo parapijos komiteto pirmininkas ir lėšų telkimo komiteto narys. L. Eimanto valdyba išsiuntė 720 protesto laiškų dėl Lietuvos aukso [SSSR valdžiai] perdavimo. Z. Paulionio valdyba suėjo į glaudžius santykius su kanadiečių svarbiausiomis partijomis, ypač su liberalais. J. Aušrotas pradėjo 16-osios Lietuvių Dienos organizavimo darbus, kuriuos perėmė valdyba, pirmininkaujama A. Pocius

Negausūs lietuviai londoniškiei surengė iš viso keturias Kanados Lietuvių dienas: XVI-ąją 1970 m., XXIII-ąją 1977 m., XXVIII-ąją 1983 m. ir XXXII-ąją 1989 m. V. Gudelis suorganizavo londoniškių muziejų ir knygyną. Rasa Kurienė 1995 m. organizavo Kanados Vaikų Šventę Mississaugoje, kurioje dalyvavo vaikai iš visos Kanados ir net iš JAV.

KLB apylinkės pirmininkai: A. Patašius, L. Eimantas, Andrius Petrašiūnas, K. Kudukis, Edvardas Daniliūnas, Jonas Butkus, V. Lenauskas, A. Pocius, Edvardas Petrauskas, Irena Jokubaitytė, Sofija Baliūnienė, Vitolis Dragunevičius, Miras Chainauskas, Z. Paulionis, J. Aušrotas, Paulius Kuras, dabar Algimantas Švilpa.

Parapija. Lietuvių pamaldas laikydavo kun. J. Danielius kas sekmadienį kitataučių bažnyčioje nuo 1949 m. Šiluvos Marijos parapija buvo įkurta 1964 m. - žr. "Šiluvos Marijos par."

Mokyklos. Žr. "L. Eimanto liet. mokykla"

Organizacijos. Londono Kan. Liet. Katalikių Moterų skyrius (žr), Katalikų Vyrų Draugija, pirm. A. Petrašiūnas, Maž. Lietuvos Bičiuliai, skautai (žr. apyl. veiklos aprašymus "Skautai"), SLA 320 kuopa, Šiluvos Marijos parapijos Kanados Lietuvių Katalikių Moterų skyrius (žr.) , Vasario 16-osios gimnazijos rėmėjų būrelis, "Pašvaistės" choras (žr), kvartetas

“Rasa” (žr.), tautinių šokių grupės - pirmajai vadovavo Ona Tomkevičiūtė ir Viktoras Bričkus, po to buvo įsteigta "Baltija" (žr.) ir "Sugrižki, jaunyste" (žr.), "Vilniaus" sporto klubas (įsteigtas 1950 m., po to žinių nėra), "Tauro" (žr.) sporto klubas, Vilniaus Liet. Sąjungos skyrius, Londono liet. pensininkų klubas (žr.), Western Ontario universiteto liet. studentų klubas, nekreditiniai liet. kalbos kursai Western universiteto ribose (dėstė G. Petrauskienė), literatūros klubas, Londono liet. choras (1950-1973) bei jo kvartetas ir oktetas su vadovu Jonu Petrausku, Šiluvos Marijos parapijos Mergaičių chorelis (1969-1977), lėšų telkimo komitetas, Lietuvių Fondo atstovybė.

Statistika. 1961 m. Kanados Lietuvių dienos leidinyje pranešta: “Apytikriai Londone ir apylinkėse gyvena 122 šeimos. . . Šiais metais iš Lietuvos atvyko 2 asmenys.” 1966 m. KLB tarybos suvažiavime Londono atstovas pranešė, kad jo apylinkė turi 250 narių. 1984 m. KLB apklausos duomenims, Londone gyveno 150 lietuvių, “aktyvumo procentas” 46%.

Edmundo Petrausko pateiktos žinios; LE t. X p.413; Kan. Liet. Archyve dokum. 16-O.II.1, 16-O.II.3, 16-O.II.4 ir 16-O.II.19, taip pat fondas 16-O.I. 18-ta dėžė; II LD p. 38-39; IV LD p. 78; VIII LD p.59; XVI LD p.22-23; XXVIII LD p.15-16; XXXII LD p.14; “Šiluvos Marijos par. Londone 1964-1984” , p. 30.